

Dogajanja na Ledenem morju - Mer de Glace

Beli Mont Blanc, strmi, ves prelomljeni Glacier des Bossons in malone navpične, z ledom okrašene Igle — Aiguilles — najprej očarajo popotnika, ki obiše Chamonix in njegovo dolino. Če ne pozna zemljevida, niti ne slutiti, kaj vse se skriva za to gorostastno kuliso — predvsem, da leži za njo pogreznjen med štiritisočake največji montblanški ledenik Mer de Glace. Če si se podal kdaj v njegove neštivilne razpoke, ki nastajajo na grbinah v njegovem koritu, boš ime Ledeni morje lahko razumel. Razumel pa boš tudi, zakaj so tja do njegovega jezika speljali zobato železnico in zakaj vro vsaj do tja neverjetne množice francoskih pa tudi drugih planincev, ki tam oneme nad krasoto, ki se razprostire pred njimi. Tiho in strmé se premikajo po ledu in silnih sosednih bregovih ljudje kakor v kakšni velikanski galeriji, v kateri pa prevladuje ena sama slika — Mer de Glace s svojimi velikanskimi gorskimi sosedi.

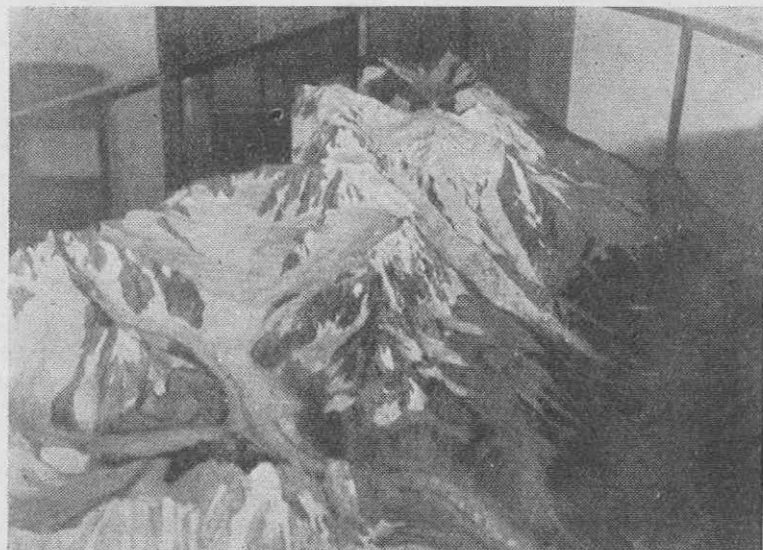
Velikanski ledenik — največji v gorski skupini Mont Blanca — bi dal dela za dolge tedne, če bi ga hotel dodobra raziskati. Meni sta čas in vreme dovolila le dva dneva na ledeniku samem, in en dan, da sem z razgledišča Flégère pod Aiguilles Rouges s pomočjo prijateljevega daljnogleda pogledal skozi deževne tančice v skrivnosti v debri ležečega končnega jezika. Kljub borbi z vremenom in časom sem videl nepozabne reči in zaslutil velika dogajanja v ledenem velikanu.

Utaborila sva se v višini 2000 m nad ledenikovim jezikom nad hotelom Montenvers v sosesčini nekega belega šotora — pravega strašila. Šotorček iz bele goste in močne tkanine z dvojno streho je stal po Aleševi trditvi, ki je na tem kraju taboril l. 1955, že od lanskega leta. Res, v času najinega bivanja v njegovi bližini nikdo ni prišel vanj ali iz njega. In preden sva kraj zapustila, sva šla pogledat v šotor — vse prazno in zapuščeno, na dnu znaki starosti. Štirinajst dni nato sva ga z daljnogledom še vedno videla z druge strani doline na istem mestu, a nobenega človeka v njegovi bližini. Ali je kdo

Sl. 1
Taborček nad Mer de Glace (neviden) v ozadju Glacier du Mont Blanc, dolg 2 km, v krnici A. Verte In Dru-ja. Opazuj izpraznjeni spodnji del ledenikovega korita in krajne ter spodnjo grobljo VIII. 1956

Foto P. Kunaver

Sl. 2 Relief Mont
Blanškega masiva.
Na levi strani raz-
voj Mer de Glace
iz Vallée Blanche,
Gl. du acul, Gl.
de Périades, Gl.
de Leschaux in
Gl. de Taléfre

Foto P. Kunaver

izginil v morju razpok in ne vedo, kje je taboril? Okolica Ledenege morja je velika, in velike so množice, ki se vsak dan napotijo po neštetihih potih na vrhove okoli njega in preko njega!

Najino taborišče je bilo nepozabno lepo. Poleg velike panorame ga je obvladovala posebno Aiguille Verte (4120 m) in slavni A. du Dru. V vhod šotora je svetil mali, 2 km dolgi ledenik Glacier du Mont Blanc, ki leži v osrčju obeh imenovanih vrhov (sl. 1). Tudi ta mali ledenik kaže, da se je podnebje izpremenilo, umaknil se je že daleč proti stenam. Sinu Alešu so uhajale misli največ na vrhno steno Druja, kjer je v metežu prebil lani težke dneve, jaz pa se nisem mogel nagledati velikanskega razgleda in strah me je postal, kako naj v kratko odmerjenem času, ki so ga neprestano motile nevihte, ogledam vsaj tisti del ledenika, ki se mu nazadovanje posebno pozna.

Ledenik Mer de Glace je res velikan med alpskimi ledeniki. Njegova dolžina znaša 15 km. Hrani se iz treh velikih in številnih manjših zbiralnih bazenov, ki merijo skupaj okoli 65 km²! Slika 2 nam ga kaže na reliefu. Na desni vidiš dolino Chamonix, v katero sega izpod vrha Mont Blanca v ozadju Glacier des Bossons. Med grebenom Igel v sredini in skrajnim levim grebenom na italijanski meji se razprostira glavni zbiralni bazen, ki sestoji iz prekrasne malo nagnjene planote Vallée Blanche (sl. 4 in 5), ki je gotovo eno od najvišjih evropskih smučišč, kamor žična železnica potegne človeka v manj kakor eni uri na vrhni rob te bele planote. Pregloboko pa se smučar ne sme spustiti, kajti ko se začne lomiti proti sotočju z Glacier du Géant, zazijajo v njem ali pod tanko sneženo odejo globoke razpoke. V eni izmed njih je našel lani smrt tudi slavni himalajec Lachenal.

Na jugozahodu prehaja planota v strme vesine Mt. Bl. Du Tacula (4247 m), Mt. Maudita (4465 m), ki se podaljšuje v sam Mt. Blanc (sl. 3). S samega Mt. Blanca Vallée Blanche in z njim Mer de Glace ne dobiva nobenega dotoka. Le s strmin Mt. Bl. du Tacul se lomijo in drse velike klože in plazovi snega v edinstveno planoto.

Že na Col d. Rognon se Vallée Blanche prvič spoji s še večjim zbiralnim bazenom ledu in snega ledenika Glacier du Tacul. Ta ledenik ima svoj začetek

Sl. 3 Pričetek ledenika Mer de Glace, tu še Vallé Blanche imenovanega. V ozadju Mont Blanc

prav na južni strani Mt. Bl. du Tacul v krnici, ki sega malone pod sam vrh. V lepem loku teče ledenik nato najprej proti jugu, nato proti vzhodu in končno proti severozahodu in se na široko razprostire med grebenom Gros Rognon, ki se vidi na sredini slike 4 in 5, ter italijansko mejo, ki teče po robovih, molečih v ozadju iz ogromne ledeniške latvice. Medtem ko je gornji del Vallée Blanche skoraj brez razpok, pa je Glacier du Tacul tudi v gornjem delu zahrbtnen. Nikoli ni gol in vedno ga pokriva debela snežna odeja. Vse padavine so v tej višini le sneg, in le kjer so pod ledenikom večje grbine, zazijajo v belini na široko in globoko velike razpoke, vse druge pa so posebno po metežu malone popolnoma pokrite in zato tem nevarnejše pasti za človeka. Mnogokrat izdajo skrito razpoko le rahlo vpognjena snežna odeja, in senca, ki nastane v snežni odeji, posvari izkušenega gornika, naj bo previden. Mnogo nevarnejše pa so take skrite razpoke v megli, ko izginejo vse sence in preti udor v razpoke na vsakem koraku.

Vallée Blanche in Glacier du Tacul se ob grebenu Gros Rognon strmo nagneta in velikanske razpoke se razprostirajo preko njihovih strmin. Tudi na teh strminah leži nad ledom še debela plast srena, ki polagoma prehaja v modre globine razpok. Vsako slabo vreme iznova posrebrni to velikansko pokrajino, ki jo na severovzhodu in severu omejujejo divje konice Igel, na vzhodni strani pa Velikanov zob — Dent du Géant (4013 m), in še bolj zadaj po svoji strmi ledeni steni znameniti Grandes Jorasses s številnimi vrhovi nad 4000 m.

Silovito nazobčani greben Igel in severozahodni odrastki Dent du Géant se končno tako približajo, da nastanejo med njimi velikanska, nad en kilometer široka vrata. V velikem strmcu se sedaj valita združena ledenika Vallée Blanche in Glacier du Tacul (tudi Glacier du Géant imenovan) navzdol. Vsa ogromna masa snega, ki se je nabrala v višavah in se pretvorila v led, se mora pretisniti skozi ta gigantska vrata.

Sl. 4 Zbiralni bazen ledenika Mer de Glace: Vallée Blanche in Gl. du Géant, pod srednjim grebenom Gros Rognon se združita v Gl. du Tacul. Greben v ozadju je francosko-italijanska meja

Dno ledeniškega korita pa je tu že tako strmo, da je ledenik ves razklan v stolpičje in tvori težko prehodne Seracs du Géant. Nad njimi je ledenik vse leto pokrit s snegom in nazadovanje ledenika se v onih višinah, kjer traja večna zima in so vse padavine le sneg, ne čuti. Na seraku pa se podoba zelo izpremeni (sl. 6). Ves ledenik je poprek in podolgoma razpokan in razklan v visoke stolpiče in strme ledene stene, da vidiš tu skoraj izključno le led. Sneg v poletju večinoma izgine ali leži le v grapah in na nekaterih vesinah. Ob ledeniku pa se prvič pokažejo goline, ki imajo svetlejšo barvo — znak, da se tod kljub ogromnemu dotoku ledu od zgoraj že pozna nazadovanje! Manjši pobočni ledeniki so že pretrgani in so izgubili zvezo z ledenim veletokom v koritu. In ledenik postane od tod dalje res ledena reka, dolinski ledenik, širok nad en kilometer in nekaj sto metrov globok. (Sl. 2, leva stran, in sl. 6.)

Takoj pod serakom dobi ledenik precejšen dotok. V veliki krnici med Dent du Géant in grebenom Les Périades se je nabralo toliko ledu, da se je stvaril krajši, nad pol kilometra široki dolinski ledenik Glacier des Périades (sl. 7). Prirastek pa ledeniku ne pomaga mnogo! Sotočje se nahaja v višini okoli 2500 m in je že v območju nazadovanja in mali dotok sam ni več napet, kakor mora biti normalen ledenik, ampak je v spodnjem koncu že precej upadel. Mnoge vesine okoli ledenika, ki so bile do nedavna še pokrite s trajnimi snežišči, so poleti tudi že gole.

Mali Glacier pod A. d. Grépon (sl. 8) nas deloma spominja na naš triglavski ledeniček. Nekoč je segal v korito glavnega ledenika — danes pa ga že visoke gole, in sveže rjave vesine ločijo od spodaj tekočega ledenega veletoka. Od časa do časa se odkrušijo večje množine ledu in zgrme v obliki ledenega plazu v globino, kjer se spoje z ledenikom.

Sl. 5 Gornji deli zbiralnega bazena Mer de Glace: Vallée Blanche, Gl. du Géant; na levi Les Grandes Jorasses in Dent du Géant. V ozadju Alpe v Italiji

Ledenik du Tacul se pod A. d. Grépon ob sotočju z ledenikom Leschaux preimenuje v Mer de Glace. Ob tem sotočju, kjer je ledenik malone popolnoma raven, moreš uživati posebno veličastno panoramo. Proti jugu gledaš preko Glacier du Tacul mimo ostrih Igel tja proti Mont Blancu. Skozi tri četrtnine kilometra široka gorska vrata med A. du Moine in Capucinom, ki tvori iglo na koncu grebena Les Périades, pa gledaš v globino silovite ledeniške kotanje, ki jo zaključujejo stene Grandes Jorasses, C. des Hirondelles in krasne stene

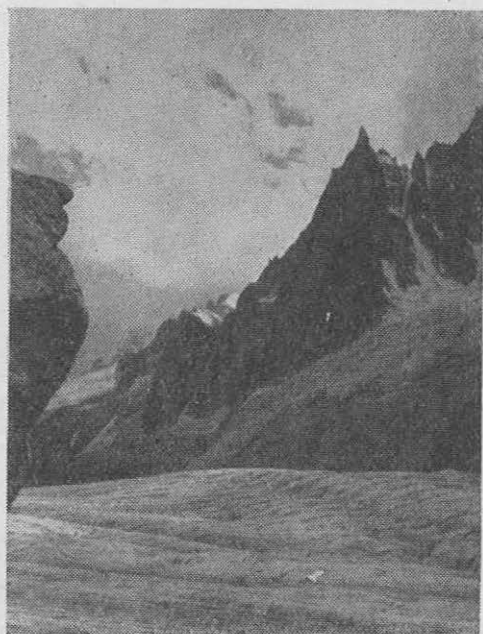
Sl. 6
V ozadju zbiralni bazen Glacier du Géant. V sredini v ledeno stolpičje-serake-razlomljeni Gl. du Tacul, ki na kraju opazovališča dobi ime Mer de Glace VIII. 1956

Foto P. Kunaver

Sl. 7 Ledenik Gl. du Tacul dobiva izpod Dent de Géant na levi ledenik Gl. des Perières. VIII. 1956

Sl. 8 Na prehodu Glacier de Tacul v Mer de Glace. Foto P. Kunaver

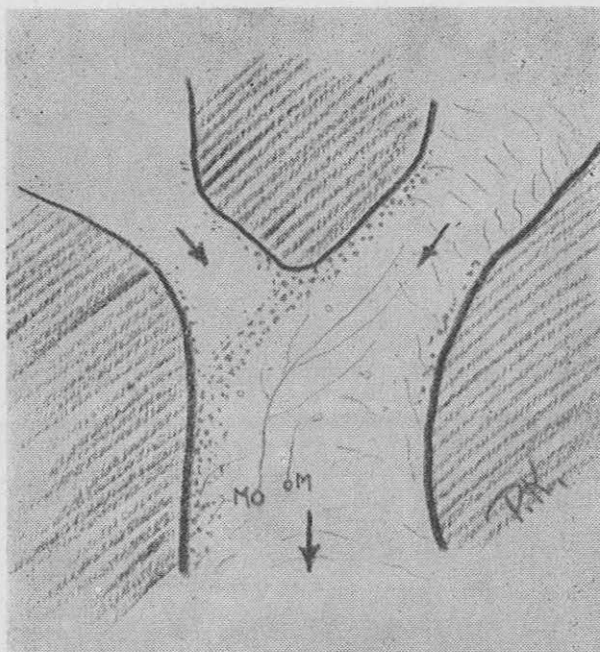
Petites Jorasses. V njej se je stvoril pet kilometrov dolg in do tri km široki ledenik Leschaux. Njegovo sotočje z Mer de Glace — kajti tako se imenujejo od sedaj združeni ledeniki — vidiš v levem kotu slike 2. A ledenik Leschaux ne priteče v Mer de Glace sam. Na svojem desnem bregu sprejme malone tik pred sotočjem z glavnim ledenikom še Glacier de Talèfre. Kako prazne so besede proti resnici! Kdo naj opiše to kotanjo, ki je podobna okoli pet kilometrov široki in štiri kilometre dolgi latvici. Kakor venec jo obkrožajo z ledom ovenčani štiritisočaki A. Verte, Les Droites, A. du Jardin in nad trideset raznih iglam podobnih vrhov, katerih konice se približajo več ali manj štirim tisočem metrov! Čudovit diadem okoli tega malone okroglega ledenika, ki se na koncu po 400 m širokih tesneh strmo vliva v ledenik Leschaux. Polovica vsega zbiralnega bazena Mer de Glace se tako nahaja v območju ledenikov Talèfre in Leschaux. Okoli 120 milijonov kubičnih metrov padavin, v glavnem v sneženi obliki, pade v ta prostor in mora odteči v obliki ledu in snežnice na Mer de Glace.

Ob prizorih, ki se ti v vse večjem številu kažejo od sotočja ledenikov navzdol, se bolj in bolj vsiljujejo dokazi o izpreminjanju našega podnebja.

Že više gori na ledeniku Tacul se začenjajo kazati na površju ledu poleg razpok neštnevilne vdolbine in vdolbinice tajajočega se ledu. Na mnogih krajih pa moraš prekoračiti in preskočiti žlebove, po katerih teče voda. Ledenik je preprežen s temi žlebovi kakor z žilami, po katerih prekomerno odteka njegova kri — voda.

Nekoč je bil ledenik Leschaux tako močan, da je ob sotočju odrival ledenik Tacul in sta robni groblji obeh združenih ledenikov, ki se, kakor sem že povedal, od sotočja dalje imenujeta Mer de Glace, tvorila lepo srednjo grobljo.

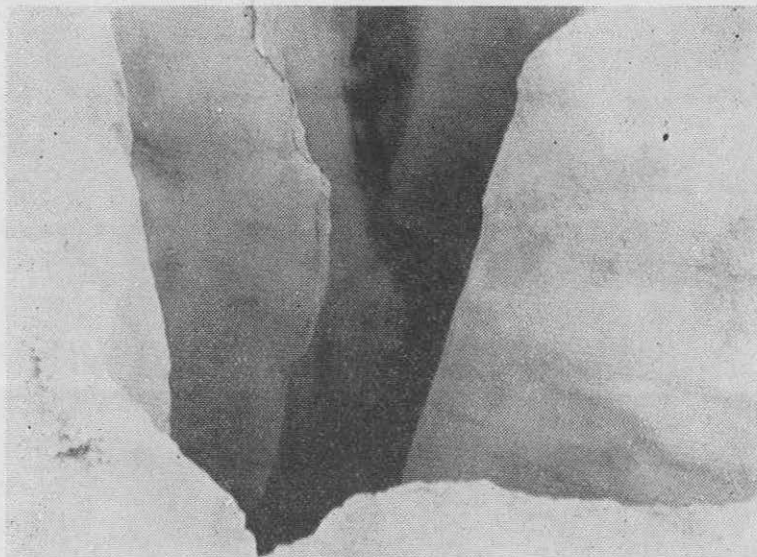
Sl. 9 Sotočje ledenikov Gl. du Tacul in Gl. de Leschaux, ki je tako oslabeled, da sega krajna groblja prvoga čez vse sotočje. M = ledeniški mlini

Danes je Leschaux v spodnjem delu ob sotočju zaradi prekomernega tajanja tako oslabeled, da sega krajna desna groblja Tacula na površju preko vsega sotočja. Kakor orjaški vzporedni nasipi se dvigajo skalni balvani in drobir pred vhomom v Leschauxovo korito in pošteno se moraš mučiti preko njih, dokler ne prideš na solidnejša tla na bregu (sl. 9).

Ledeniški potočki se zbirajo na ledenikovem površju kakor nekje na kopnem! Kmalu za sotočjem obeh ledenikov se združi nekoliko večjih potokov v več metrov globokem ledenem žlebu. Voda v njih je ob času mojega obiska tako drla in stene žleba so bile tako visoke in navpične, da sva morala iti precej daleč po Taculu, da sva ga mogla prekoračiti. Nato sva sledila tekoči vodi in prišla sva do največjega ledeniškega mlina na Mer de Glace (sl. 10). Ob razpoki si je toplejša voda izjedla v ledenik morda sto ali še več metrov globok prepad. Voda izginja v njem z oglušujočem grmenjem. Kraj je na slabem glasu. Če zdrsiš v navadno razpoko na ledeniku in si navezan na vrh, te izvlečejo, morda s polomljenimi rebri in krvavo glavo. V ledeniškem mlinu pa si izgubljen. Če ne padeš do dna, te bo visečega na vrvi zadušila in ubila voda slapa, ki grmi v prepad. Voda pa je tem večja, čim bolj sije sonce in piha topel veter od oceana sem. Aleš se ni pustil navezati, ko je fotografiral žrelo prepada in ni mi bilo prijetno pri srcu, ko sem ga gledal med modročrnim prepadom. Tudi drugi ledeniški mlin je bil globok, a vode je bilo v njem komaj za naš Peričnik v lepih dneh.

Že na seraku Tacula imaš včasih vtis, da si na zaledenem razburkanem morju. Na Mer de Glace pa lahko kar večkrat zaideš med razpoke kakor v labirint, da se komaj izmotaš iz njih, če si preveč radoveden. Vpadli ledenik kaže že kmalu za sotočjem Tacula in Leschauxa plastnice, posebno ob globljih razpokah, katerih stene so žličasto izjedene od tajajoče se vode. Kjer je led močno razpokan, se v stenah velikih razpok pokažejo tudi sekundarne špranje (sl. 11). Mnogokrat gledajo iz sten balvani in kršje notranje groblje.

Sl. 10 Požiralnik
velikega ledeniškega mlina.
VIII. 1956

Foto P. Kunaver

Poleg globokih razpok pa so bili zanimivi tudi mali vodnjaki. To so okrogle luknje, do vrha napolnjene z vodo. Njihov nastanek mi ni bil povsem jasen. Nekatero sem preiskal. V mnogih sem zaman iskal kamna v dnu, ki naj bi se ogret od sonca polagoma ugreznil v ledenik in tako naredil luknjo.

Hodila sva križem preko srednjega in spodnjega dela Mer de Glace, da bi našla ledeniške mize — zaman. Našla sva le prevrnjene in z ledenih stebrov zdrsele balvane, ki so tvorili nekoč ledeniško mizo. Zakaj? Prav ti pojavi potrjujejo velike izpremembe v podnebnju! Ledeniške mize nastanejo, kjer leži na ledu v spodnjem delu ledenika večji in širok balvan. Led se pod njim taja le tam, kjer ga obsije sonce, kjer pa ga varuje balvan direktnih sončnih žarkov, ostane kot leden steber pod balvanom. Danes pa mnogo ledeniških miz ni več. Ne uničuje jih samo direktno obsevanje sonca, ampak čezmerno ogreta atmosfera, ki tudi v balvanovi senci taja led, da se stebri ne morejo več delati, starejši pa so se stajali in balvani so zdrsnili z njih (sl. 12 in 13).

Na sotočju ledenikov Tačul, Leschaux in Talèfre, kjer se združena ledena masa v koritu preimenuje v Mer de Glace, stojiš na le malo nagnjeni valoviti in razjedeni ledeni ploščadi. Od tod dalje se ledenik hitro zoži in je še okoli en kilometer širok in globoko ugreznjen v svojo strugo. Svetli rob krajnih grobelj je tako oster in jasen ter svež, da posebno lepo dokazuje katastrofalno nazadovanje in upadanja nekdanjega tako mogočnega ledenika. Breg krajne od ledenika zapuščene groblje postaja od sotočja proti spodnjemu koncu vse višji in višji. Na večini krajev je prehod z gornjih bregov preko te strme krajne groblje popolnoma nemogoč in nevaren. Ledenik je v davni nanosil in na bregove korita stisnil orjaške množine grušča. Z njim je s svojo silovito težo stružil tudi trde granitne bregove. Kjer koli je do golega ostružil malone navpične stene korita, tam vidiš globoke horizontalne preseke v granitu, ki so jih v ledenik ugreznjeni balvani vpraskali v kamenino. Drugod pa visi in se podira 60–70 m visoka strma krajna groblja navzdol (sl. 14 in 15). To je strašna mešanica vseh oblik strtega grañita. Iz trdo stisnjenega grušča vise kakor male hiše veliki balvani. V moko in blato strti granit je namečkan

Sl. 11 Med razpokami na Mer de Glace. V stenah razpok sekundarne razpoke. VIII. 1956

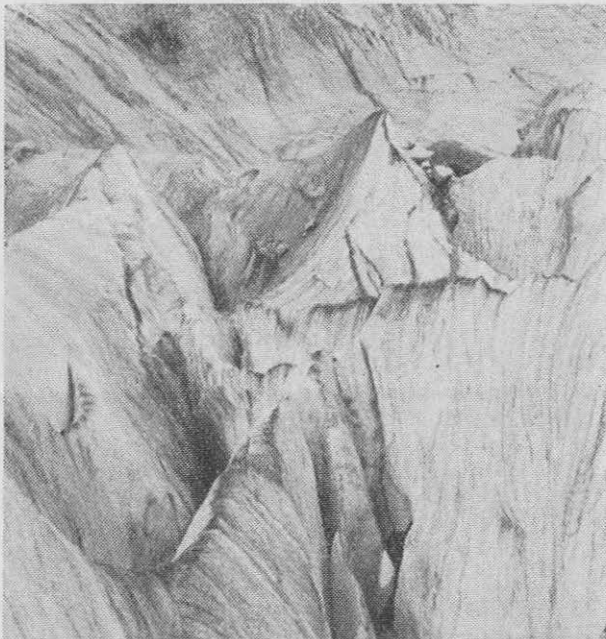

Foto P. Kunaver

med velike skale. Mestoma se je že toliko krajne groblje posulo na rob ledenika, da leži led pod temi sesutinami konserviran, kakor vidimo to na sliki 14 tik pod steno svetle groblje na levi strani. Prehod s teh sesutin na ledenik in narobe je mestoma zelo neroden. Velike skale in ostrorobni grušč, blato in droben pesek mestoma le tanko pokrivajo led, in v toplih dneh je vse labilno ter se podira pod nogami. V kotanji leže velike mlake modrikastozelene vode, ki odteka v notranjost in za rob ledenika. Mestoma zijajo globoke zevi med ledom in grobljo ali pa med ledom in gladko obrušeno steno.

Sl. 12 Podrta ledeniška miza, balvan je zdrsnil z ledenega stebra, ki ga je stopilo sonce in tudi topel zrak. V ozadju gola krajna groblja ugrezajočega se ledenika VIII 1956

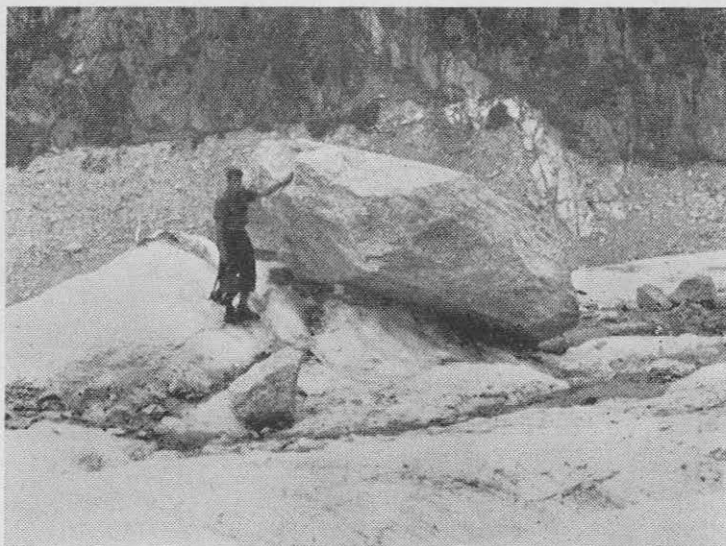

Foto P. Kunaver

Sl. 13 Ledeniška miza, ki je zdrsnila s prekomerno stajane ledenega stebra. Poveznila se je čez razpoko. Ledenik je pokrit s srednjo grobljo, ki je nastala po združenju krajnih grobelj ledenikov Tacul in Leschaux. VIII. 1956

Foto P. Kunaver

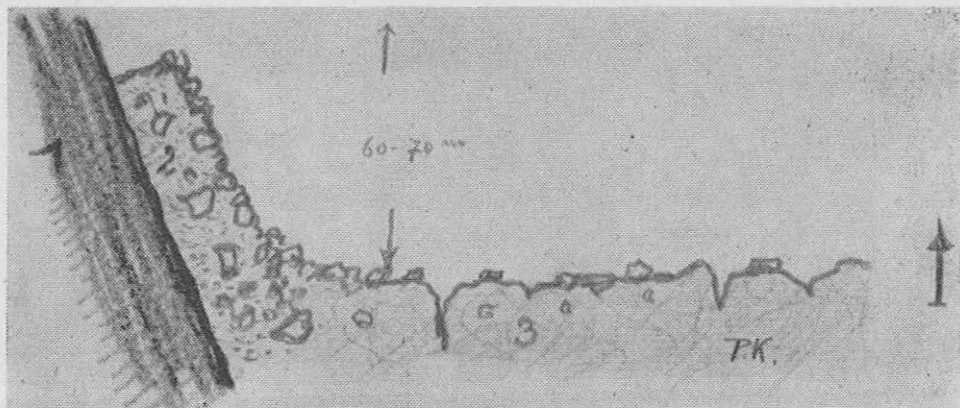
V eni od teh v temno globino ledenika vodečih krajnih zevi sem videl balvan, ki je meril okoli 7 m v premeru in je imel zelo ostre robove. Bil je posebno močno zagozden med led in golo granitno steno. Na videz mirni ledenik je na tem zanimivem kraju posebno jasno kazal, da se premika: Ob tistem robu balvana, ki je bil zapičen v ledenikovo steno, se je v obliki spirale nabiral led, ki se je nastružil ob ledu, ki se polagoma premika.

Stoječ in potujoč po ledeniku samem njegovega polzenja po 6 km dolgem koritu od sotočja do spodnjega konca ne čutiš in ne opaziš mnogo. V zbiralnem bazenu nas plazovi, rušeči se seraki, udiranje velikanskih srenastih klož opozarjajo na pomikanje ledenih mas v globlje kraje. V položnem dolinskem ledeniku, kakor je spodnji del Mer de Glace, pa ti naznanjajo njegovo počasno

Sl. 14 V zadnjih sto letih je ledenik Mer de Glace upadel za toliko, kolikor meri v ozadju vidna svetla krajna groblja — torej okoli 70 m. Sredina: do gole skale obrušen, sedaj od ledenika zapuščen navpičen breg korita. Na desni: Ledenik se lomi preko grbine

Foto P. Kunaver

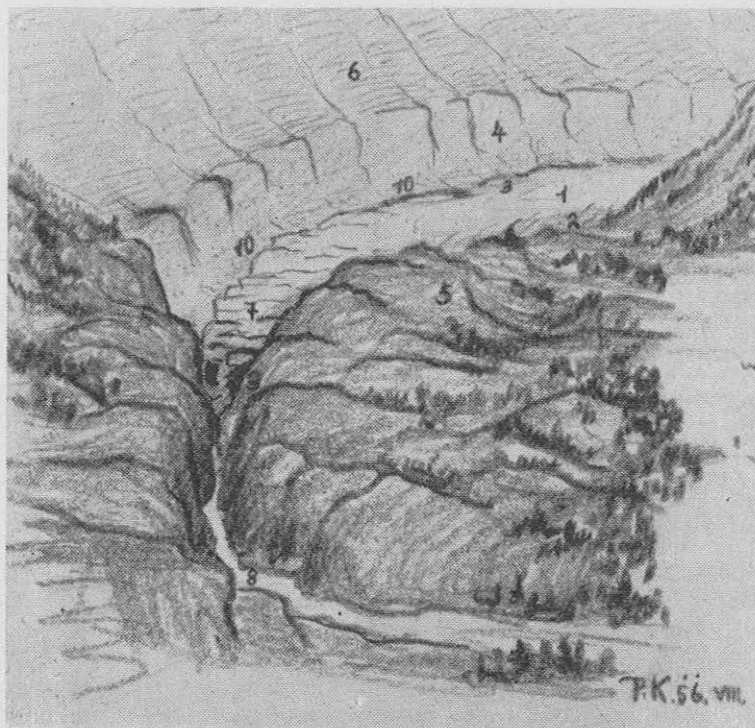
Sl. 15 Krajna, od ledenika zapuščena do 70 m visoka groblja. 1. Granitni breg ledeniškega korita, 2. Groblje, 3. Ugreznjeni ledenik z vrhnjo grobljo

polzenje le redki pojavi. Šele če se dvigneš nekoliko sto metrov po bregu navzgor, ti oblike na ledeniku samem pokažejo struje, ki vladajo tudi v plastičnem in premikajočem se ledenem velikanu. Posebno lepe so plastnice ledu, ki ti jasno kažejo, da se najhitreje premika in teče vrhnji in srednji del ledenika, kajti plastnice so v sredini izbočene navzdol, medtem ko tembolj zaostajajo, čim bliže so bregu (sredina sl. 16. Plastnice so označene tudi na sliki reliefa). Slika 16 nam kaže, da so notranji ovinki ledeniškega korita vzrok, da se led ob njih kopiči in grbanči. Na zunanji strani ovinkov in na bolj gladkem koritovem dnu pa ledenik hitreje teče. Zato se raztegne in nastajajo dolge prečne in na pol podolžne razpoke, ki razdenejo ledenikovo površje v težko prehodni labirint.

Sl. 16 Mer de Glace, ugreznjen v ledeniško konto. Na tem kraju je še 3/4 km širok. Na levo od srednjih in gornjih vej smreke vidiš lepo izbočene ledeniške plastnice. Na levi strani (desni breg ledenika) združene Taculove in Leschauxove groblje. V ozadju G. Jorasses

Foto P. Kunaver

Konec ledenika Mer de Glace:
 1 globoko v korito ugreznjeni ledenik
 2 Krajne morene in polpodolžne razpoke; 3 plastnice, ki nakazujejo hitrejši tek ledenika v sredini; 4 Stene krajne morene v zadnjih 100 letih izpraz. korita; 5 Ledeniške grbine; Rastlinstvo - gozd predira na zapuščeno zemljišče; 6 Bregovi plejstocenskega ledenika sedaj že dokaj s kršnjem zasutega; 7 Stopničasto se v debel pogrezajoči jezik ledenika; 8 Arve; 9 Velike zevi v razpadajočem končnem delu ledenika; 10 Sesutine krajne groblje, ki konservirajo mnogo ledu

Manjši dotok ledu izpod Grandes Jorasses in iz kotanje Talèfrovega ledenika je povzročil, da so se združile velikanske množine grušča krajnih in srednjih grobelj na desnem bregu (na sliki na levi strani) ledenika. Kaos balvanov in ostrorobega grušča pokriva ledenik in s številnimi razpokami povzroča, da je hoja skrajno naporna, četudi nadvse zanimiva.

Pod Montenversom je ledenik le še dobrih 500 m širok in strmec se zelo poveča. Bregovi zapuščene krajne groblje postajajo vse višji in nevarno se jim je približati. Končno se skrajni jezik pogrezne v globoko debel in se mu ni varno približati. Sliko 17 sem zato naredil s pomočjo dobrega daljnogleda iz nasprotne strani Chamoniške doline, z razgledišča Flégère, od koder vidiš prav v zadnje skrivnosti propadajočega ledeniškega jezika. Obdajajo ga več sto metrov visoke navpične stene debri. Orjaške zevi zijajo v ledu, ki je nalomljen v stopnje. Iz njih grmi valeča se Arva, ki izvira izpod ledeniških vrat v višini okoli 1250 m. Velikanski kosi ledu se pogrezajo, tajajoč se v toplém nižinskem zraku v dno debri. S seboj prinašajo vso gornjo, notranjo, spodnjo in krajno grobljo ter jo izročajo hčerki Mer de Glace — Arvi. Umik ledenika je s Flégère posebno viden. Bregovi od ledenika zapuščene krajne groblje so na koncu do 100 m visoki. Sesutine pokrivajo precej ledu. Gole velike grbine nad debrijo drveče Arve in nad ledenikom, obdane od krasnih gozdov, kažejo, do kam je še pred kakim stoletjem segal ledenik. V bližini ledenika so grbine še gole. Od desne in leve ter od spodaj pa se plazijo patrolje življenja — smrečje in drugo rastlinstvo in zavzemajo od ledene smrti zapuščeno ozemlje. Živo se spomniš pri tem prizoru Kugyjevega opisa prodirajočih falang viharnikov preko grbin naše od nekdanjih ledenikov zapuščene Komne...

Končno stojiš zopet v Chamonixu. Mimo tebe na mostu drvi življenje množic peš in v avtomobilih — pod njo pa se kakor besna poganja Arve po dolini navzdol. In ko sije sonce, pljuskajo njeni kalni valovi ob oboke mosta. Ob oboke mosta tolče tudi sam Mont Blanc in njegovi siloviti gorski sosede. Samo — to niso več gore, to je blato: da, v blato strte gore, ker strašno je kalna Arve od strtega granita najvišjih evropskih gora. Po tej ozki strugi odteka dobršen del Mont Blanca in njegove mogočne gmote zopet v morje, iz katerega se je zguban dvignil v višave pred vekovi in je postal žrtev strašnih sil zmrzali in težnosti...

Prežihova gora

Dr. FRANC SUŠNIK

(Ob »pismu« dr. Šašla v 6. št. Planinskega vestnika 1957.)

Akademik Melik piše v svoji »Štajerski« (str. 121): »Prebivalstvo uporablja dandanes samo ime Uršlja gora bodisi v Mislinjski in Šaleški kot v Mežiški dolini, Plešivec pa mu je velika kmetija pod vrhom na jugovzhodni strani... Iz zgodovinskih zapiskov pa je razvidno, da se je gora zares sprva... imenovala Plešivec... Toda ni izključeno, da se je gora nemara imenovala Pleša...«

Dr. Šašel pravi, da je treba uveljaviti ime Plešivec in ima svoj prav.

Mojima dedejema, ki sta bila oba Uršljegorca, posebnega imena ni bilo kaj mar, ker gora jima je bila Gora, ena edinstvena in njuna. Naslov sta pa imela po katastrski občini, eden »Uršlja gora št. 33«, drugi pa »Pod goro št. 28«. Tudi pri moji ženi je podobno: plešivške rodovine je, »iz Plešivca«, grunta na štajerskem hrbtu gore, gora je pa Gora.

Verjamem, da so včasih s štajerske strani pravili gori »Plešivec«, z naše koroške pa »Gora«. Kajti z naše koroške strani je tako izrazito gora, z obrazom v Šmohornici, s temenom vrh plemenitega loka, nič ni plešast možak, materinsko košata je, s Črnim vrhom in Vranščico ob bokih, ko da objemlje valovje lesov in travnikov in polj pred svojim vznožjem: kakor močna mati samorastnica.

Moj oče in en moj dedej sta jo zapustila in šla v fužine na Prevalje. Od tam nismo hodili več na »Goro«, marveč na »Uršljo goro«. Potem je bilo tako, kakor je popisal Ingolič v Ugasli dolini: prevaljske fužine je požrl Donawitz, za stroji so šli tja še delavci in moj oče med njimi. Tudi okoli Donawitza so gore. Tudi tam raste rododendron. Moj oče mu je vedel samo eno ime: šenturšeljce. Zanj je bil rododendron povsod na svetu: »šenturšeljce«. Tudi šenturšuljce so bile, ki mu niso dale ostati na tujem, ne njemu ne tolikim drugim izpod naše gore.

Dr. Šašel je hud na »Uršljo goro«. Menda preveč. Saj se možati Plešivec lahko uveljavi, ne da bi našo staro ženko Uršljo čisto v nič del.

V moji mladosti ni bilo dvomov okoli imena: bila je pač Gora in Uršlja gora. Z Jugoslavijo in s slovenskimi uradi 1919 je prišla tudi plast slovenske gospode, tudi »novo pečeni Slovenci«; ti so »slovenili« pa je bila »Urška« in »Urška gora« in uradno celo »Uršulska gora« — samo da je bilo drugače, kakor so domači ljudje rekli. To je bila rodoljubna ihta, ki je »poslovenila« tudi Grosuplje v Velike Uplje in Šelemperg v Zelenberg (ki se je z njim ponorečeval Prežihov Voranc, ko je ob prvih volitvah napisal podlistek v Ljudski